

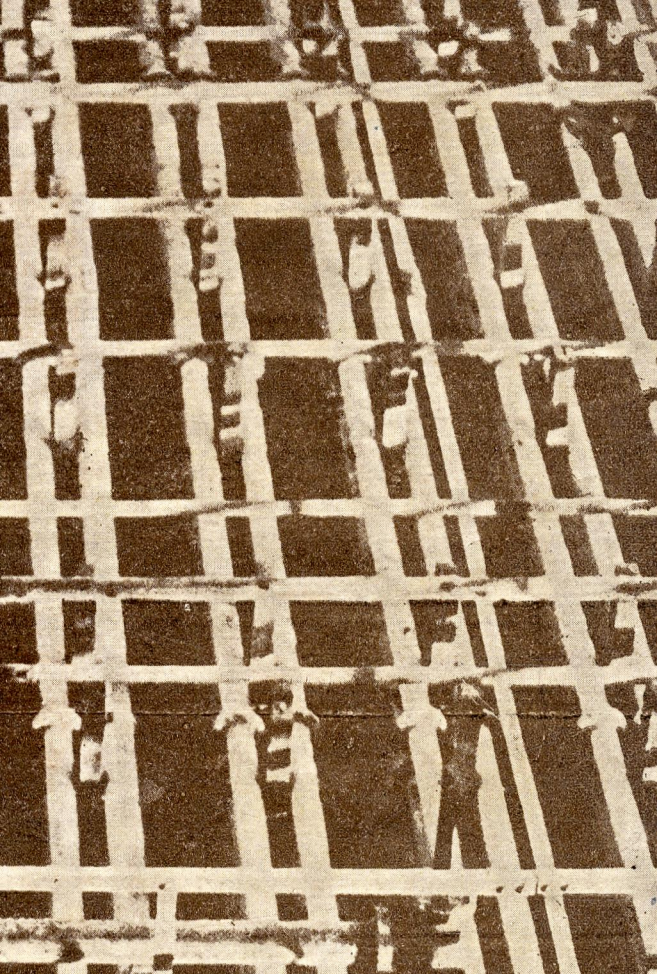
85282

Меркурьевъ

85282

85282

DOSTONI VATAN

сб 10

ТЕРЕНЬ МАСЕНКО

~~89/79-1~~
~~М 31~~

ВІПЧИЗНА

~~85282~~

~~91401~~

~~9.355-12/1450~~

~~ЛВІВСЬКА
ДЕРЖАВНА
ОБЛАСНА
БІБЛІОТЕКА~~

Львівська Філія
Бібліотеки АН-УРСР

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

~~Вв. пок. з. УРСР - 1954/15.005~~

МОЛОДИЙ БІЛЬШОВИК

891.79-1

WS(2-8u)/7-65ячч

~~1-15/3~~

Бібліографічний опис цього видання вміщено в „Літопису Українського Друку“, „Картковому репертуарі“ та інших покажчиках Української Книжкової Палати.

Редактор Б. Клебанов
Худ. оформ. І. Хотінок
Техкер Є. Розенцвейг
Коректор Л. Милевська

Одобріт № 201.
Головліт № 6911. 15-IV 33 р.
Замовл. № 748. Тираж 2000.

Здано до друку 5-IV 33 р.
Підписано до друку 7-VIII 33 р.

4. друк. ДВОУ ім. Леніна,
Одеса, Пушкінська, 18.

Чергове видання № 183.

Львівська державна
наукова бібліотека

№

3891

ХАРКІВ
БАКУ
СТАЛІНАБАД
ТАШКЕНТ
МОСКВА
ХАРКІВ

ІВАНОВІ КАЛЯННИКУ

ПОСВЯТА

Ще раз Травень в долини ліг
зеленавим окропом.

Металісти на крилах доріг
зустрічають бавовноробів.

І текстилі ідуть в степи,
щоб на фабриці жита
спілку з селами закріпить,
добрим досвідом поділитись.

Хлібороб,

текстиль,

металіст

працювали всю зиму чесно,
в їхній зустрічі—вищий зміст
і нові заплановані весни...

Ти над головами їх і грудьми,

на вікі незборену й непорушну,—
Жовтень, в боях підніми
працьовиту народів дружбу,
ти поширюй любов прекрасну
у родині одної кляси,
возвеличуй, слав і зови
спілку центрів і кресів—
іменем роковин
п'ятнадцяти світових
весен!

Грімну ріками і лісами озвусь,
заклекочу степами—

Карелію,

Грузію

Білорусь

обдарую моїми снопами
й сподіватимуся від них
мандарин і лісу—

для дитбудів моїх рясних,
вуглекопів і металістів.

І вже крешуть шляхи руді
крем'яною корою й міддю,—
братня спілка росте в труді,
в спільних труднощах і побідах.
Ти над головами їх і грудьми,
на вікі незборену й непорушну,
Жовтень, в боях підніми
працьовиту народів дружбу,
ти поширюй любов прекрасну

у родині одної класи,
возвеличуй, слав і зови
спілку центрів і кресів—
іменем роковин
п'ятнадцяти світових
весел!

Гримну руднями. У світи озвусь
домен огненними легенями.
Українець,
француз,
індус
П'ятирічки знають імення.
Тож про неї ведуть бої,
розділившись на білу й червону лави:
що одна проклинає ім'я її,
а друга їй гукає славу—
і за неї на муки і смерть іде,
щоб похід її днів прискорити:
силу і велич людей
піднімає наша історія!
Ти над головами їх і грудьми
на віки незборену й непорушну—
Жовтень, в боях підніми
працьовиту народів дружбу,
ти поширюй любов прекрасну
у родині одної класи,
возвеличуй, слав і зови
спілку центрів і кресів—

іменем роковин
п'ятнадцяти світових
весен!

Над колонами весни пливуть—
мідногруді дредновти.
Славлять землі твій сонячний путь,
непоборений Жовтень.
Оживають піски глухі—
чорні Азії рани.
Вже виходить розбуджений Схід
на шляхи караванні.
Каравани ведуть до Москви,
до Москви повернуті очі
лунає над клекотом хвиль:
—Браття наші—російські робочі!..
Ти над головами їх і грудьми,
на вікі незборену й непорушну,
Жовтень, в боях підніми
працьовиту народів дружбу,
ти поширюй любов прекрасну
у родині одної класи,
возвеличуй, слав і зови
спілку центрів і кресів—
іменем роковин
п'ятнадцяти світових
весен!

ЗАСПІВ

Октяbrem возвеличений Харків
ми кохаєм без меж, без гребель...
Та ще більше чугунного жару,
на дзвінких берегах Дюшамбé.¹
На повітря покладені рейки
простяглися дротами в степу.
Нашу мрію тривожну й далеку—
починаємо сонячну путь.
Одпливають Держпромівські щогли
і заводів сталні голоси.

Ми побачимо матушку Волгу,
розрубавши рязанські ліси.
Недопита віками й пісками,
нас зустріне велична Амú

і кордону афганського камінь
і скляних безбережжів самум.
Нам пробить крем'яні безбережжя
і каміння кордонів тугих.
КІМ дорогами Індії креше,
розбиває країн береги!

ФАБРИКА СВІТЛА

Закурилась димна доріженька
і пісок гарячий і гіркий...

Ніч запалює в Ханженковім
кокусові цигарки.

Над залізом вітер палене
пір'я вигуків несе.

Над степами і над шпалами
дзвонить караван гусей.

Костянтинівка,

Слав'янське,

Сталіно—

Дон-Басейну вогненні шпилі,
сонця шмат захований в землі—

Радсоюзу

центральне

опалення.

Підводить шанцями
рівнини карта
надземні станції
підземних скарбів.
Потоками вулиць у яр стіка
мутна і запінена Костянтинівка.

Костянтинівко! Де нам забути
світлочолі, озорені ґути,
що у них

без зайвих реклям
ти витоплюєш гори скла
та збираєш для гір і пустинь
світло сондя в тонкі пласти?
ти пускаєш задимленим трактом
на платформах дзеркальні квадрати:
від Донецького на Уральський кряж
посилаєш прозорий вантаж.
Ешелонів вантажених докіт—
для Республіки вікон високих,
щоб з бетону, заліза і скла
шкіра міст молодих росла.
В житлокопі новім і колгоспі
твої вироби

—світлі гості,
хай росте твоя сонячна слава—
ти Республіці вікна плавим!
Ти, що зборюєш в житлах вечір—
не гаси свої сонячні печі,

як колгоспи, як світлі міста—
Костянтинівко, виростай.
Не узгір'я заліза й руди,
не чугунний захмарений грохіт—
ти озера прозорі плоди
на широкі вікна епохи,
як Республіки рештування густе,
ешельони дзвінки, безконечні—
проростай, Костянтинівко, в степ,
у пшеницю, овес і гречку!

Щедра колія на витівки,
крутонула—

й вплива

Донбасівська Микитівка,
скарбниця степова.

Микитівко, добри-день,
Микитівко, привіт!

Твоя слава сповита
прорвала тишу століть,—
килимом жита накрито
твій червоний цвіт.

Розпухаючи, прокидаючись у теплі
чорнозем колосом ожива.

Під травною і колосом ліг
тугими ріками киновар.
Пишайсь, Комуно Степова:

Микитівка в підземних шлюзах
збира радянський киновар

Терень Масенко

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

45.005

Львівська державна
наукова бібліотека
№ 3891

Львівська
державна
обласна
бібліотека

17

на оборону Радсоюзу.
Вона дає ту фарбу чулу,
що нею мусять задвісти
всі прапори земної кулі,
всіх океанів і пустинь!

ПІСНЯ ПРО ВУГІЛЛЯ

Ми розрубуєм огнений деп
і нас знову оточє степ
і в його трав'яному мовчанні
нас розмова зірок зустрічає,
із-під рейок холодний полинь
погорілою юністю диха,
пшениці по ярах залягли,
перепілки озвалися тихо.
Та в полинному чаді степів
дух вугілля почувся тобі,
і чорнозему латане сито
розіп'яли шпилі антрадиту.
Духом трав і дорогою п'яний—
хоч вина він і в рот не бере—
чує юний товариш Каляник

гул зарубних і дизелів рев,
бачить в череві ночі далекі
під землею прокладені штреки,—
хоч на дні голубої ропи
дишуть росами сонні степи,
хоч вогку і спресовану тишу
навіть поїзд рубав, не колише.
Зустрічаючи нив ватерпас,
цвіт горбів, колосисті яруги—
мій супутник

                                славить Донбас,
побратим мій співає вугіль.

Вугіллям, вугіллям
вагітний степ.
Чорна металургія
на вугіллі росте.
Підземні добра
багатші за траву.
На вугіллі витоплюють
залізо і чавун.
Донедькії кряжі—
сонячні пласти.
Без вугілля не ляжуть
ні рейки, ні мости.
З ним стелемо дороги
в одвічних болотах—
із ним лише й від нього
країна задвіта.

І дитсади опалює
і оживляє ним
сонячні квартали
Республіка Весни.
Спарована з залізом
Донбасу чорна кров.
Жовтневі дивізії
в стальну вдягає бронь.

Піднімаймо ж з глибу,
з панцера трави
вогненосні скиби—
дух наш бойовий!

ПРОЩАННЯ З ДОНБАСОМ

Заховалося сонце в траві
і накрилось колоссям проса.
Ми гукнули останній привіт
териконам і сінокосам,
як почули холодний полинь—
шанобливо кашкети зняли,
на безвольне тополі листя
здивилися урочисто:
—може знову лише в пісках
нас із вами з'єдна тоска.
Нас оточує ніч наметом
із м'якого тягучого скла
і вагонів тугу ракету
обступає зелена мля.

Не схиляй перед сном чола,
українських заводів поете!
Ми побачимо завтра багряний
мідногрудий азійський ранок
і пісень повітряні мости
перекинемо в нові світи.
Ось пронизують чан мазуту
полохливі дрібні зірки,
зупиняється поїзд круто
на аркані залізнім ріки—
де здригається ребрами міст,
де оточений зоряним гроном
виринає Ростов над Доном,
випинається на весь зріст...
Нерухома, округла, тупа
синя ніч залягла в степах,
поснувавши над берегом зорі—
тепла ніч розпливається морем,
тільки тріск—чорний вихор скла
розкидає пресована мла.
Ніч тривожна і мовчазна
налива горизонт до дна
і лягає на шпали муром
із ведмедів рудих та бурих.
І під скрегіт заліз луна
пісня поета-друга,
пісня мандрівника-друга
про пшеницю, життя і вугіль.

КУБАНЬ

Гордовитіш колеса гримлять.
Нас оточує степ урочистий.
Над отавами вуха телят
виринають лапатим листям.
Половіють отави ситі,
п'ють блакитний густий мазут.
І за нами радгоспівські скирти
гірськими хребтами повзуть.
І шматки волохатих отар
А долини востають туго,
вибухають потоком життя —
косяком молодим яруги.
То закохані й полохливі
виринають вітрила — гриви,
б'ють копитами скакуни —

так, що брондзою степ дзвенить.

І притишено ріжуть колеса

пирію повноводне плесо

і шанобливо поїзд мина

розмаїтий потік табуна...

Ти в багатих степах зростав —

та й твоя не відродить пам'ять

таких щедрих і синіх трав,

як одеї океан Кубані,

і таких очеретів не товплять

Чорноморських долин коноплі.

Розмотай ти на шиї стрічку,

та випростуй груди свої:

лиш за день і коротку нічку

ти побачив стільки країв!

Скинь ти к чорту душну краватку,

комірці прилизані скинь —

хай їх сплять сонячні ватри

й запорошать іржою піски! —

ти дорогу стрічай, мов матір,

привітом серця й руки.

Визволяй із лахміття груди,

пий очима і серцем пий —

десять тисяч верстов не будуть

бушувати такі степи.

Із піснями, грудьми й головою

й досить довгими, друже, ногами,

ми зникаємо під травою

у сухім океані, Йоганне,²
ми бовтаємось, мов карасі,
впавши в поїзда жилаву сіть.
Гей зелена вона й груба
степова і рибальська Кубань!
Белькотання пусте проти неї —
всі казки про Пампаси й Гвінеї,
проти неї — багатої й простої
Кубані моєї колгоспної!
Гордовитіш колеса вранці гримлять,
нас оточує степ урочистий.
Над сухим океаном вуха телят
виринають лапатим листям.
Ходять ситі отари. Бредуть табуни
легковажних, закоханих коней.
Ми рубаєм Кубані стиглі лани
в неподоланій гордій погоні.
Паровозе, твій рух чудесний!
Ти одважно приносиш нам
і Республік червоні весни
і героїв нових імена.
День залізний з тобою ведемо,
день свободних і радісних рук —
як окрему велику тему,
славим поїзда нашого рух.

Він хвилину стоїть, коли треба.
Розкидаючи криками небо —
ураганом летить серед степу

і намотує версти круті
на свої блискавичні путі.

Пробиваючи вогнений морок,
він пустелі камінні поборе.
За Актюбинськ-Аральське море,
а за морем устане Арис:—
там Турксиб і Європа зійшлись.

Ще дорога велика й далека!
Крізь пісків переможений клекіт,
крізь поля бавовняні узбеків
із Москви

ми пісні перемог
за Термез в Індостан веземо.

Пробиваючи криками небо,
ураганом лети серед степу,
кілометри намотуй круті..
Не було б комунізму без тебе —
й ти без нього застряв би в путі!

ДАГЕСТАН

Доганяючи хмар ескадри,
залишаючи вітер в степу —
ми рушаємо в дальші мандри,
у важку і далеку путь.

Поїзд злиться,

                                гримить і стогне,
поїзд тоне в кубанській траві.

Молоді, ідіть на дороги,
у світи вирушайте, живі!
Вас ніде не покине повний
сонця юного щедрий вид,
дожене у пісках безкровних,
розшука у проваллі хвиль.
На уперте бажання ваше
перетворить в сади міражі,

в сині ниви живої луски
малярійні оберне піски...

За вагонами злим набоем,
розпаленим об світи,
сонце котиться над тобою
у роз'ятрені горла пустинь.
Доганяємо хмар ескадри.
Перед нами світанку ватра
і за сонцем, за нами день
чугуном і житами гуде.
Ніч минає, немов хвилина,
та на рік виростає доба.
Червоніють і спіють долини...
До побачення, люба Кубань!

За вітрами, за поїздом лить,
наша пісне і радість наша!
Багровіє обличчя долин
в полум'яно-зеленій сажі.
Насувається спека густа,
туманами тече над шляхом.
Надівай, піднімай, Дагестан,
урочисті свої папахи.
Перший раз наша радість стріча
полонин твоїх сонячний чад,
перший раз вилітає з долини
наша пісня на скелі орлині.
Захлинаються трави в поту,

Заливаються власним соком.
Понад ними вершини цвітуть
крижані, мармурово-високі.

- І залишає дорога на Схід
фантастичні брилі твоїх пастухів,
спеку долин і, підперту горáми,
сонячну гриву сніжної брами,
світлі і скромні, охайні господи
ласку блакитну сумної зорі —
горде лице степового народу
виноградарів і вівчарів.

ПІСНЯ ПРО КОЛИШНЬОГО АМБАЛА ТОВ. БУНІЯТ-ЗАДЕ

Над ласкавим прибоєм,
на чорнім піску
мільйонова
здригнулась шпала.

Це столиця радянської нафти—Баку,
батьківщина славетніх амбалів.

Над блакитним туманом

—чорний лишай,

над тропічним морем

—квартали лежать,—

наші мрії і наші бажання.

Плеще нафтою й Каспієм Азербайджан,

вітає спекою подорожан

столиця чорного Азербайджану.

Осіnnім лісом вежі шумлять.

В погляді бухти
—спокій овечий.
Смаглявий,
наче його земля,
азербайджанедь
говорить гречно.
—З якого краю
попали ви
під наше небо—
шолом блакитний?
Ідіть до порту,
над шумом хвиль
знайдіть амбалів,
важких і спритних.
В дорозі стане
вам щастить—
тоді зустрінете серед неробів
людину, що буде
спокійно нести
на спині
сама ґардеробу.
А згодом,
в солоному злому порту,
де сплять вихідні пароплави—
пізнаєте знову людину ту
по плечах—горбатих лавах...
Як підставить людина
свого горба
під вагу, під якою коняка впала б—

це буде бакинський вантажник—амбал,
або—як багато—амбали.

Пароплави кохають тверді береги
і стають сумувати на котві.

Вітрил і чувалів пергамен тугий
набряка од тайфунів і поту.

З них смокче сонде в час робіт
солону воду—амбала піт.

Дебаркадера чорні розпухлі дошки,
зачерствілі солоні скрижалі—

це вантажника-тюрка шлях важкий,
тут путі поколінь лежали.

Наче варта, змінiali дідів юнаки.

На одих почорнілих скрижалах
із водою та нафтою

піт гіркий

покоління амбалів мішали.

Щоб амбалу, що спить у гарячій піску,
дать надгробок, достойний роботи—

треба скласти на купу будинки Баку
й половину Каспійської фльоти.

І коли б покоління,

що сплять в гробах,

із живими взялися разом—

вони понесли б на своїх горбах
із снігами хребти Кавказу.

Рухомим мостом суходолу та хвиль,
не знаючи дериків та Америк—

вони переносять морські острови,
острови товарів на берег.
Це посвідчить осінній болотний туман
і зими Каспійської вітер:
вантажникам-тюркам рівних нема
на морських узбережжях світу.
Ви не знайдете рівних по силі ніде
в портовому поту гіркому...
Це потвердить амбал Буніят-заде,
що тепер голова Раднаркому.
Він республіку нині на плечі бере —
бо він саме із тих амбалів,
що від їхньої сили
в жовтневий рейд
і двірці і корони упали.

Над лісом веж блакитна каска.
З Європи в Азію хмари біжать.
Хлюпає літеплом лагідний Каспій
в груди щасливі подорожан.
Зімкнулись вежі, мов барикади.
Від серця щирого подорожан
прийми дю гордість,
прийми дю радість,
прийми дю пісню, Азербайджан!
Через Кубанські степи патлаті
хай на Вкраїну пісня гряде:
— Слава каспійській радянській нафті,
слава амбалові Буніят-заде!

КАСПІЙСЬКЕ МОРЕ

Набрехали на тебе книжки,
популярні географії та історії.
Наче килим бухарський важкий,
ти хлюпочеш блакитним і чорним.
І на сонячних складках твоїх
бур не видно і сліду,
тільки обрію темні краї
коливають червоною міддю.
І замислена даль ворона
вигинається сталлю дамаською,
наливається в очі нам
світовою

блакитною

ласкою.

Ми вітаєм тебе на борту,

на розіп'ятих крилах «Чічеріна».
У багряних долинах,

в поту
одчиняй, люба Азіє, двері нам!
Устають колонади глухі
над лиштв'ю графітного обрію.
Це вітає омріяний Схід
нашу палубу спекою доброю.
І «Чічерін» гукає тобі—
він зеленою тишою хлипає,
і Каспійського моря глибінь
пахне сонцем,

вітрами

і рибою.

Тільки часом морська пелена,
ворухнувши габою землистою—
вибухає фонтанами дна
і гаптованим пандирем блискає.
Це гарячий і ситий туман
став густою текучою зеленню,
а пліву його рве й роздима
слизькотіле велике населення.
То знудившись лизати піски,
гомоніти з скупою пустинею,
сивий Каспій

з безсоння й тоски
не на жарт захопився путиною.
Камбали й скумбрії наплодив—
що шумить вона скиба за скибою

Й проривається плахта води
ще невловленою Азрибою.
Та в Баку єсть Азертіджарет,
він назустріч Азрибі піде—
неводи і підсаки збере
й допоможе хорошому дідові.

Груди моря тільки хить та хить,
славлю груди—світові шляхи!
В грудях моря—сила хлюп та хлюп,
груди моря як життя люблю!
Неосяжна колиско таєн,
тисячліть торжественний барліг—
сило моря,
я тебе вітаю
од степів розкованих моїх!

Прокидайся, уставай, Йоганне,
і на палубу «Чічеріна» ходім.
Азія підходить берегами,
Азія у панцері твердім.
Каспій лагідний та урочистий вранці,
на повітря течію глухий.
Лагідної спеки мідний панцер
вкатує азійські береги.
Сплять шпилі, розмолоті на порох:
кожен промінь — колосальний двях.
Ворухнулось
кам'яне гніздо у горах —
у пустелю шлях,

ПОЧАТОК ПУСТЕЛІ

Придавлене стелею неба низькою,
навіть море німіє од спраги.
Спекою тисячі літ і тоскою
дихають чорні хребти Куба-дагу.
Там верблюд од гудка в піски тікає.
Тут вантажать, гукаючи, баржу амбали.
На березі моря, на самому краї
лягла на пісок перша шпала.
І розмножилась тут на кілометри шпал,
тисяча на тисячу помножена...
Прокидайся, жорстокого сонця раба —
сон дрімучих пісків твоїх потривожено!
Громом волі в оазах гуде магістраль.
Розсуваючи геть караванні тропи,

дві залізні руки подає сестра —
простягає тобі радянська Європа.

Це небо роками не бачить хмар,
не знає роками дощів та грому.
Дихає полум'ям мідна сурма —
судільні глиняні аеродроми.
Остання ласка — море зника!
Розбивши тиші гарячі груди,
з криком провалиться в душних пісках,
застриба поїзд караваном верблюдів.
Марить пустеля: море! вода!
В її мовчанні — прислів'я відоме.¹
Стоїть зомілий Конет-даг
вартовим наших аеродромів.
У горах бродять басмачі,
хребти німіють тривоги криком...
Не кидай зброї!

Глуху широчінь
залюють твоєї праці арики.
У жовтні грім тут, тут дощ пройшов.
Став трактор поруч твого кетменя,
і нову пахту й червоний шовк
розвів ти, вільний туркмене!

В саду вишневому із соловейком нашим
вставала сонячним веселковим міражем...

---

¹ Капля води дорожча за життя.

Коли ж присунулась роздягнута та близька —
руїни глиняні в кілометрах огнистих,
в кривавих пролежнях розпечені рамена
жива, реальна ти перед очима в мене, —
і дишуть радощі твої й жалі
вітрами рідної землі.

Навіки спалена, задушена пісками
імперій глиняних, деспотій древніх пам'ять.
Залізом ковані, сторіч важкі подошви
видавлюють, плетуть на цитаделях прошви —
та й скрізь лахміття пам'ятників видно
проказу війн і урочисті злидні.
Лише бавовна синя і густа
гаптує нових весен стяг!

Стару історію, будовану із глини,
жеруть пустелі полум'яним плином.
Піски палахкотять розгойдані, барвисті,
твого ж чола вогонь, твій темперамент вистиг.
Неначе прадідів тюрбани і халати —
верблюди видвіли і видвіла сама ти...
Та новий цвіт, оазів новий плід
веде тебе до сонячних побід.

ДОРОГА НА СХІД

Поїзд стогне й шукає в пісках тропу.

Дні і ночі над нами ні хмарки.

Перший тиждень...

Лише починається путь
і в пустелі лежить, а не в Харків.

З кожним ранком пливуть

в іржавім диму

сильюети просторів незнаних.

Ось лягла на піски непорушна Амú,

тисячліттями ятрена рана.

В чому площ спопелілих життя і зміст? —

я питаю уперто і завжди.

Ось злетів над Чарджуєм велетень-міст,

два світи, дві пустелі з'єднавши.

А за ним у стовпах

швидкий Зеравшан,

а на ньому долини гарячі.

Паровозе, гукай,

паровозе, рушай —

я долин тих іще не бачив!

Добре знаючи, як

жита цвітуть

на степах Чорноморських колгоспів —

як узбеки плекають

шерсть золоту

я не знаю, не бачив і досі.

Добре знаючи, як

снагу землі

добувають із надр Донбасу, —

як в Шурабі

таджикських заводів хліб

добувають —

не бачив ні разу.

Киновару єдина радянська жила

залягла у Микитівці нашій...

Хочу бачити другу:

в Карà-Калà

народилась в Туркменських кряжах!

Бачив щогли ескадри, що встала з Дніпра

й Степ веде всесоюзним трактом —

хочу знати, як сила Країни Рад

розквіта на Вахшбуді³ у брата.

Син Республіки праці,

що шумить мов весна,

робітник, інженер чи поет він —

кожен мусить співати,
                                         повинен знать
про червону мідь Наукету.
Хочу бачити

                                         над ріками,
                                         морями,
                                         кряжами

наш єдиний,
наш великий стяг,
хочу разом із степами нашими
в сині гори — поклади вростать.
Пролетарських революцій баштами
виростають наші домни молоді.

Хочу знати,
хочу чути — бачити,
щоб родились марші у груді.
Крізь пісків червономідну ватру,
пробиваючи грудьми нову тропу —
хочу я пройти і оспівати,
краю мій, твою високу путь.
Поїзд стогне й шукає

                                         в пісках тропу.

Дні і ночі над нами ні хмарки.
Перший тиждень...

                                         Лише починається путь
і в пустині лежить, а не в Харків.
Та що далі від рідного міста бреду
під важке і незнане небо —
то рясніше зроста караван моїх дум,

тим все ближче стає він до тебе.
Пробиваючи спокою хмарну гряду,
піднімаючи пісню Республіки стягом —
я до тебе, до себе уперто іду
велетенським нехоженим шляхом.
Що кілометр, то більш попеліє трава,
чад пустині тугіє і свище,
що кілометр пустині

дальший од вас —
я до вас, мої любі, все ближче.
Поїзд стогне й шукає в пісках тропу.
Дні і ночі над нами ні хмарки,
Перший тиждень...

Лише починається путь —
та лежить
крізь пустелі
у Харків.

Одні піски і небо скляне
і шпал недогарки глухі...
І славить друг Іван Каляник
комуністичний шлях на Схід.
На крузі бронзовім доби
ми здавлені вогненным пасом...
Міражами встають з глибин,
дощами дихають оази.
Нас зустріча азійський ранок,
в піски тікає ночі тінь.

Не зупиняймося в путі,
держаймо, биймося, Каляник!
Ми мусимо крізь дим безводдя,
в глибини народів і пустинь
Республіки пісні походні
і нашу юність донести!

БУХАРА

Над оазом дзвенить та гаряча зола,
що підковами армій здіймав Тамерлан —
у піснях,
у казках,
у легендах
по руїнах розтоплених швендя.
Він імперію дивну — і казку вікам —
збудував для своїх купців і дехкан,
та купці в ній згрібали злото,
а дехкани — ариків болото.
Віє вітер з пустелі злий і сухий,
засипає походів старих шляхи...
Разом з сонцем гримить над оазом
пісня походу нової кляси.
Похід следингів⁴ шириться, похід трива!
Це збирають дехкани свої жнива —

ті дехкани, що йшли у напрузі
під знаменами армії Фрунзе.

Потомились туркмени,
потомились узбеки,
потомились таджики
повстанці—вояки.

Дихають вогненні,
дихають спекою,
заважають жити
хижі піски.

А серед них стара
ковбана непроточна—
емірська Бухарà,
гніздо неволі й злочинів.

Де ти? Вирушай!

Вас народ гука.

Файзулла́ Ходжа́!

Галімжа́н Ака́!

Потомились робочі,
потомились дехкани,
кустарі потомились
сваволю терпіть.

Емір щоночі
важкі каравани
зброї з Афганістану
підвозить собі.
Стягає Бухара
захисників катюзі.

Та вже в Ташкент збира
Червоне військо Фрунзе...

У пісків іржі
вже дзвенять полки
Файзуллі Ходжі!
Галімжан Акі!

І немає вже плову,
і м'яса й сліду
в дехкан ограбованих
більше нема.

Сатрапи ловлять
борців джадівів⁵
юної крові повна тюрма.

У місті залягла
юрма емірських звірів...
Під містом Файзулла—
вже голова назірів.

Місто окружа
червона ріка...
Файзулла Ходжа!
Галімжан Ака!

Над зомлілим оазом
три ночі й три дні
бої громами
в пісках гули.
Древньої Азії
всенародні злидні
гніздо ісламу
вогнем облягли.

Там Фрунзе й Файзулла
ведуть дехкан обурених.
Під небо, мов зола,
летять неволі мури.

Ще гримить соша
у душних пісках:
Файзулла Ходжа!
Галімжан Ака!

Дихають іржавою,
дихають шаленою
хижою спекою
вічні піски...
Вільними державами
устають туркмени,
устають узбеки,
таджики й козаки.
І посила вістки
бавовни свіже море,
що всі старі піски
народи юні зборять.

Бавовни іржа
снігова, пухка...
Файзулла Ходжа!
Галімжан Ака!

Тисячі кілометрів—ні хмарки...
Ночі й дні і місяці в огні.
Теплими дощами, Харків,
крізь пустелю дихаєш мені.

У тобі і холодно і жарко,
й сам ти родиш хмари на груді,
командире мого краю, Харків,
батьку металевих городів!

Довго Віз небесами повзе.
Під бухарськими зорями не спиться...
там із «Слова» на ХТЗ
поспішає мала робітниця.
Бачу тихе і горде лице—
крізь блакитні моря світанку.
У механо-складальний цех
поспішає моя Тетянка.
Пробиваючи спеки гряди,
од засніжених рік бавовни—
за тобою свій зір веду,
гордовитої радості повний.
З погорілих азійських степів,
що життя їм вертають узбеки—
я привіт посилаю тобі,
друзе мій, дорогий і далекий.
Зеравшанської ночі шовк
розриваючи спраглим зором,
тебе і твоїх товаришок
вітаю з сотим мотором.
Промовляючи тепле сялам,
я гукаю захоплено—дружньо:
—Скрізь горить—де радянська земля—
ваших рук і думок напруження!

БАВОВНА

Над оазом схилився зоряний ґрот,
тисячлітнім скований роздумом.
Поїздів, караванів омріяний порт
розсува безбережжя жовтозему.
На груді Закаспійських душних широт,
розрубавши пустелю весняним днем—
оази бавовни узбекський народ
розгортає радянським знаменем.
Брати Криворіжжя, б'ючи руду,
текстилі московські—друзі старші
чують:

оазами слединґи йдуть
всесоюзного походу маршем...

Дзвенять, гойдаються розтоплені шляхи
під зорями, що виснуть по-старому.

Незмірені, незлічені ніким
лежать, мов острови, тугі аеродроми.
В огненній тиші шириться тоска,
вже розпира рівнини темні груди.
Рудими черепахами в пісках
підносять пандері горбів верблюди.
Суха колючка—немічний курай
росте на черіні безводній і безкровній.
І за Кизил-Арватом богар—
бліда, низька, неполивна бавовна.
Під зорями, де не шумить гроза
й роса не пада на камінну глину—
на згарищі пісків

цвіте одна гуза⁶,
дочка гартована жорстокої долини.
Десь за Чарджуєм, річищем Амў—
пісків та глини мутним водорозділом,
в червоно-мідному гарячому диму
встають долини кучеряво-білі.
До «єгиптянина» на поміч поспіша,
щоб не іржавіло його волосся свіже—
ласкава річка, щедрий Зеравшан,
долин бухарських охоронець ніжний.
Забувши чвари та війну племен,
тривалі наскоки і месницьку одплату—
плекать бавовну учиться туркмен
у широкого таджика-брата.
Минувши злі, вибійчасті шляхи,
піскові хвилі Кара-Кумів хижих,

мов промінь—

рівний і сухий
під небом шлях ведуть залізні крижні.

Щоб нудженне життя зітерти,
що віками зтирало нас—
ми гуртом дерев'яної шерсти ⁷
посіяли цілий оаз.

І у вересні, жовтні разом,
мов двадцятого року луна—
продзвенить, прогуде над оазом
нива повна й доспіла в нас.

То коробочка наша трісне—
її тісто у шовк заплелось...

Гулістан у Сааді—пісня
Гулістан у дехкан—колгосп. ⁸

У завіях повстань
народивсь Гулістан,
в революцій ході
Гулістан молодів,
розквіта, вироста
Бухара і Коканд...
Гулістан, Гулістан—
країна троянд.

Гулістан у Сааді—пісня,
Гулістан—країна троянд.
Мов коробочка, в жовтні тріснув
на багатих та бідних Коканд.

Споминає щороку в Жовтень
того тріску луку цей край,
у ці дні дерев'яної вовни
по долинах він гори збира.
Хай і грам не впаде додолу,
на поталу осінніх дощів.
Виводьте бригади в поле,
Рози Гуль та Амін Ганджі!

В грозовицях повстань
народивсь Гулістан,
в революції ході
Гулістан молодів
розквіта, вироста
Бухара і Коканд,
Гулістан, Гулістан—
країна троянд!

У Москві, у Харкові знаєм,
на текстильній фабриці ждем:
зібрав твій колгоспник Мірзаєв
дев'яносто шість кіло за день.
Мов коробочка—серце трісне,
на долинах твоїх заспіва.
Вся країна, як сонячна пісня,
оживає в пісках, ожива.
Гриміть, поїздів каравани!
Розростається, мов пісня повстань—
од Москви до Тихого океану
завіттай, світовий Гулістан!

В грозовицях повстань
ти родивсь, Гулістан,
в революцій ході
Гулістан молодів,
розквіта, вироста
Бухара і Коканд.
Живи, Гулістан,
країно троянд!

Дорогий нам, по-новому любий
розкріпачений спільний труд—
поливати бавовну вкупі
і жінки і мужчини ідуть.
Зливи сонця бадилля полощуть,
на коріння течуть арикї:
де в пустель обезкровлених площу
одвойовують більшовики.
—Це ж на пролежнях-ранах планети,
серед спалених сонцем широт—
нових днів напинаю намети
я—трудящий узбекський народ.
В моїй праці тривога любовна,—
мовить вам Зеравшанський оаз.
—Тонкорунну прозору бавовну
я збираю для себе—для вас.
Я комуни побідним оазом
в Індостан і Китай розіллюсь:
вільний труд возвеличує раси
в пролетарських республік Союз.

Цей пісок шелестить, наче жито,
мов колосся сухе та густе...
Тисячлітною згагою жити
диха мертве обличчя пустель.
Ти, сувора, земле азійська,
твої груди—самумів тропа,
злий пісок—

Металевого неба стеля
не почує руїни крик.
Вона дихає вогненим плином,
забира за верстою версту
і історію, ліплену з глини,
обертає на глину просту.
Цитаделя величних деспотій
у глибоких пісках потопа.
Не тривкий він

цемент із поту
із крові вікового раба...
Ти сувора, земле таджиків,
твоє небо важке і густе.
Тисячлітньою спрагою жити
диха жовте обличчя пустель.
Та назустріч натрудженим думам
кустарів твоїх і дехкан—
котить колія радості струмом,
паровіз у пустелі гука.
Він піски забинтовує в шпали
і його переможницький гук
зве червону епоху сталі
та республіку чорних рук.

Як ласкавого краю вість,
я під скрегіт важкий заліза
в піскові океани завіз
пісню, роджену степом і лісом.
Весни краю піднявши стягом,

я рушав, захопивши в путь
слово, скошене у степу,
й до життя невмолиму спрагу.
Під гранітами, що упали ниць,
у жадобі моїй тверезій
чую шум чорноморських пшениць
і рязанські чую берези.
На гарячий пісок п'ятú
ставлю пристрасну й голу—
й горизонти дощем цвітуть
і каміння скляне не коле!

За Казалінськом Кзил-Орда
і спеки голуба вода
і в полі ідоли камінні...
В вікні зелені очі Ніни,
рівнин запеклих бура кров
і на одну добу любов.
Немов життя—одна доба,
далека, як Сталінабад!

13

ЛИСТИ ІЗ СТАЛІНАБАДУ

Т. Веріженко

Доброго ранку, найкращого ранку,
мила моя і далека Тетянко!

Через німі і голодні піски
чую твій голос близький.

В спеку важку і хвилину утому
спраглими думами лину додому.

Взявши листа до очей—

на чоло

кладу руки дорогої тепло.

(Єсенін у Сталінабаді)

Над оазом вінок крижаний повис...
На розпеченім тротуарі,
з гармоністом сліпим у парі
сліпа мати голосить Лист.
І афганського неба чад
п'є отруту рязанських берізок,
і похмурі таджики мовчать,
крила брів розправляючи різно.
І сезонники мовчки зійшлись—
смагли лиця в радянським екваторі...
Він жорстокий—до матері лист
в передачі сліпої матері.
І ніхто не поставить вета
на химерні кондerti оді...
Ти пішов у народ, поете—
та тебе понесли старці!

КРИК АЗАНЧІ

„Легше стати муллою, ніж людиною“
(Таджикське прислів'я)

Зупинився над городом Віз—
не дійшов до Афганського Шляху.
Гістерична й погрозлива вість
на мечеті знялась до Аллаха.
То примарою звівся вночі—
світ старий загукав тривогу,
мусульманський дячок—азанчі
пожалівся своєму богу,
що активність правовірних мала,
що поріг у мечеті іржавіє,
що й мулли одцуравсь Аллах—
ще з весни голодує мулла,
вже почав торгувать коржами.
Та його заробіток малий—

бо поганий ґендляр із мулли,
що товар свій старий лишає.
Й хлібний ґандл не вдається муллі:
хлібзавод випікає хліб,
білий хліб конкурує з коржами.
—Й червень дихає просто вогнем,
і мечеть похилилася—пада,
і все меншає з кожним днем
правовірних в Сталінабаді.
—Й Комунгосп не продасть вапна
для ремонту божого дому—
од весни сам собі тільки й зна
будувати аеродроми.
Наплотив тих залізних птиць—
що і нібо Гафізово-синє,
твоє небо—Алла', прости!—
засмерділося геть бензиною!
—Вже старому муллі і мені
не повернуться весни ніколи...
Хоч би церкву поставив—так ні
Комунгосп набудовує школи!
Церкви я не боявсь,
але школи боюся:
Мохаммед таки твердо стояв
поруч постника Ісуса.
В небо вільно мечеть тяглась
у сусідах товстої церкви!..
—Зруйнували усе до тла!
Скорпіонами серце моє пала—

покарай їх, милостивий Алла́,
хмари чорної сарани—шістоцерки
пошли ти з неба одразу—
хай летить з оази в оазу,
суне зливою од села до села,—
пошли свого милостивого наказу,
послухай мене, Алла́!

—Несподівано й тихо вночі,
оборонців і месників наших—
надішли загін басмачів
на потомлені табори Вахшу.
Ненависний робочий люд—
і таджиків у чоботи взутих—
хай застукують сонний люд
під паранджою ночі синьою
й новим Вахшем там розіллють
кров, що пахне бензиною,
і піднімуть дітей на ножах
і розтопчуть кіньми над шляхом...
До невірних чужий нам жаль,
милостивий Аллаху!..
На шляхах міжпланетних течій
блідне, тане

Волосожару вузол...

Так тлумачить крик азанчі
секретар осередку Комвузу.
Під шляхами зоряних течій
горизонт над хребтами палає.
Витягається аркою далечінь...

І говорить Рахім Абдулаєв:
—В світанкову прозору павзу
ночі й дня, що зустрілись в пісках,
недобитків склика до хауза
із мечеті старий шакал.
Та побідою гримає день!
І без шкоди

в огонь пустині
на безплідний пісок впаде
шакала скаженого слина...

Вилітають жар-птиці разом—
вилітають, аж небо пала,
і пісню про нашу Азію
співає Рахім-Абдулла...

За Керками, вогненним Келіфом
над рікою древньою Амú
дорогим тисячолітнім мітом
сплять долини в мідному диму.
Вони марять в спаленій могилі:
десь там грима лосів череда,
з чередою поспішають хвилі,
що на горах родяться в льодах.
Тільки хвилі можуть остудити
їх столітню спрагу і тоску—
і почнуть вони траву родити,
очерет родити на піску...
Та Аму далеко за Керками,

тільки сон пустий—гірська вода,
по рівнинах стукотить кістками
піскових барханів череда.

Піски твої в гангрени хижій—
ти ж розливаєшся як степ,
і пролежні криваві лиже
тисячолітній сондя леп.
Та в бавовняну синю ласку
ми одягаєм вас, піски...
Пісні про Азію Радянську—
азійських весен ластівки!

За Керками, вогненным Келіфом
єсть маленький город Дюшамбє.
Він життям зробив одвічні міти,
він, пустеле, розбудив тебе!
Він узяв—в червоно-мідну чашу,
на твої розпалені кістки—
вилив річку, дикі води Вахшу,
закувавши течію ріки.
Звів на камінь, кинув водоспадом
горді хвилі Дикої Ріки,—
з Дюшамбе він став Сталінабадом
він дрти проводить в кишляки.
Прислухаються мільйони Індостану,
кріпаки Британії зорять—
на його рештованні повстання
прапором здійма Країна Рад.

А по дратах незримий оку
загнузданий огонь літа
і в кишлякові ніч глибоку
на день веселий оберта.
І окові таджика ласку
Розбризкує проміння сніг...
Пісні про Азію Радянську—
про сонце Азії пісні!

На межі з душним Афганістаном
єсть камінний городок Куляб.
На його шпильях росте повстання,
що у Жовтні почала земля.
Сонця чад збивається і тане
у зеленім шумовинні гір.
Тут таджик голубить «єгиптянів»
на тканини лагідні й тугі.
Гей, пустелі! Хай вам ріки сняться
й по камінню грохотять до вас.
Розкріпачена і полюбовна праця
за Куляб розсовує оаз.
Молодим, зеленогрудим гартом,
ви, піски, зливайтесь і шуміть.
В правду днів комуни партія
оберта тисячолітній міт.

Твоїх пісків іржава сажа
шумить зеленими грудьми—
гей, Азія, ти будеш наша,

бо ти рештованням гримеш.
Бо поступу зелену каску
в боях вдягаєш по весні...
Пісні про Азію Радянську—
про сонде Азії пісні!

МОСКВА

Вітри історії над землями метуть,
північно-крижані—вони огненно чисті!
І місяця лобного ганебную плиту
трощить навік величне Лобне Місто.
Уже годинника з високих башт Кремля
далекі ріки, городі й поля
щоранку слухають, щоб радо зустрічать—
заводити єдиний ритм і час
на просторі, що диха теплим морем,
що слухає тебе через степи і гори.
Та ранами лице твоє горить,
фортеце світова, Червоний наш Майдане!
Під мурами Кремля лежить чужинець
Рід,

а по долинах скрізь

мільйон бійців незнаних.

Коли в степах розтанув дзвін меча
та пирієм заріс до моря рейд огненний—
немов Республіки єдина печаль,
мов пам'ять про могили безіменні,
там виріс Мавзолей з ім'ям коротким:

Ленін.

Москвою річкою

течуть у степ літа...

То ж певно писані в печалі, не розпущі,
на мурові Кремля тепер турист чита:
«Слава борцям

павшим в первом отряде
пролетарской революции».

Мов спадщина віків, над баштами Кремля
ще дишуть грозами побіди і незгоди.

Морською ж хвилею встає Кавказ заводів,
навколо котить гул і наступа здаля—
од переможного залізного походу
здрігається стара Земля.

Господарі ідуть нездоланно-батьорі,
Майдане наш, з твоїх околиць чорних!

То думка Леніна і Леніна рука
веде їх до Кремля від плуга і станка.
Ти перегнав віки, Червоний наш Майдане—
і на чолі твоїм горять вчорашні рани.
Немов у гавань дальні кораблі,
республіки фортеце та окрасо,

пливуть до тебе радощі й жалі
твоеї соковито-чорної землі,
твоеї вірної, гартованої кляси.
Гориш вікам крізь бурі і тумани,
маяк Землі—Червоний наш Майдане!
Твоїх всесвітніх замірів і дум
через моря і гори амплітуда
материкам хвилює чорні груди,
збирає скрізь сировину, руду—
високий міст кувати з неї буде.
Космічне радіо ідей твоїх ясних—
майдану гордого червоний резонатор
прославсь фундаментом з Памір-височини
до української вишиваної хати.
Та аж до вежі, до твоїх шпилів,
мов рапорт Капітанові Землі
заводів гул зідханням океану
відповіда Червоному майдану.
Тебе кохають і тебе кленуть,
про тебе мріють і сичать на тебе,—
а ти в боях

п'ятнадцяту весну
виковуєш під хмарочолим небом.
І всесвіту надії і жалі
зваливши на тугі, живі й кремезні груди,
береш на себе світову покуту:
під вітру свист і під морози люті
ти все незламний Капітан Землі.
З твоїх околиць чорні хазяї

і ти—Республіки єдине Місто Лобне:
летять з грудей стальних у всі краї
вогненні заклики і завдання холодні;
щоб штурмувать броньовані світи,
назустріч хвилям, що збудила ти,
ти зводишся в димах, величне Лобне Місто
суворих мрійників—тверезих комуністів!

Степи Оренбурґу...

Пустеле, прощай!

І сонце важке, і небо чисте!
Позаду синій небесний чад
і ваша тоска землиста.

За горизонтом
скляні стовпи
і завірюхи багряні.

Дощами теплими кроплять дощі
грудей розпечену рану.

Туркоче голубом далечінь,
стріпує сизим крилом дороги.

Уже стрічаю твої ключі,
краю мій,

ніжний і строгий!

Уже вітаю твої міста
з жовтого моря отави,
вже Слобожанщина щира й проста
приймає сина в гавань.

Харків підходить.

Шумом площ

стає між мною й шляхом широким
і підкупаючи, дає тепло,
родинний затишок, робітний спокій.
Та чи надовго

бруки його
здавлять безсмертну спрагу?..
Хай оживає землі вогонь
в криках закоханих паротягів!

Дощі вітчизни вивітрять дим
неба безхмарного, сонця крутого—
позвуть долини життям густим—
мукою вражінь гукнуть дороги.
Сніг вип'є з серця багрянний чад.
З тисяч кілометрів

сплетеним пасом
знову закрутять,
позвуть,
помчать
шляхи гарячі, душні оази!

ХАРКІВ

Облягає зелена піна
корпусів мармурову гряду.
Перший подих зогрів Турбінний
на поля перший струм подув.
Наша праця, одягнута в цеглу,
розправляє рамена теплі —
підіймає в гарячій степу
корпуси свої Комунбуд.
Над кварталами синя хмара—
дихай,

спраглими площами пий,
прокидайся наш город ударний,
та буди береги—степи!
Дихай свіжо і дихай жарко,
ти народжуєш весни в груді—
батьку Республіки—Харків,

бригадире

металевих

городів!

Оступись і лицем повернись,
потонувши очима в спеці:
тут шумить рештування вниз,
роздягаючи стан фортеді.
То купаються в синім пилу,
визволяють рамена грубі—
з рештування дзвінких шкарлуп
Комунбудів високі куби.
Над кварталами синя хмара—
дихай

спраглими площами пий,
прокидайся наш город ударний,
та буди береги—степи.
Дихай свіжо і дихай жарко,
ти народжуєш весни в груді—
батьку Республіки—Харків,
бригадире

металевих

городів!

І гудрони і рейки гудуть,
розчиняються двері гаражів—
це Республікою їдуть
непоборені весни наші.
Розпочавши у Жовтні рейд,
краю, травнем колон зогрітий,
далі й далі веде вперед

весняні сподівання світу.

Над кварталами синя хмара—
дихай,

спраглими площами пий,
прокидайся наш город ударний,
та буди береги—степи.

Дихай свіжо і дихай жарко,
ти народжуєш весни в груді,
батьку Республіки—Харків,
бригадире

металевих городів!

Оступись і лицем повернись,
підіймаючи очі в спеку,
за карнизом встає карниз—
на країни весняний клекіт.

Це республіка сонця й труда
рештування своє скида,
щоб в лункім металевім гарті
з кожним ранком нове вдягати.

Над кварталами синя хмара—
дихай,

спраглими площами пий,
прокидайся наш город ударний,
та буди береги—степи.

Дихай свіжо і дихай жарко,
ти народжуєш весни в груді,
батьку Республіки—Харків,
бригадире

металевих

городів!

1932. ЕПЛОГ

Наша любов і цікавість несити
панцерем поїзда обрії тисне.
Ріками,
лісом,
пісками і житом
простелилася наша вітчизна.
Хлюпає степом, морів берегами,
рибою й зерном шумить.
В горах зриває безплідний камінь,
сушить болота німі.
Сходить побідами радісна праця
бавовноробів, каменярів.
Слава початкові навігації
трактів кременних і ситцевих рік!.

Тож підіймаючи радість високу
прапором часу свого—
славмо здорову розміреність кроків
рівнорамених когорт!

Вересень 1932 р.

МІЙ СЛОВНИК

- ¹ Д ю ш а м б ё — ім'я колишнього кишлака, що тепер став містом і став Сталінабадом—столицею Таджикиської Соц. Рад. Республіки.
- ² Й о г а н н — Іван Калянник, поет, друг, супутник у подорожі до Середньої Азії.
- ³ В а х ш б у д — велика всесоюznego значення іригаційна споруда на річці Вахші в Таджикистані.
- ⁴ С л е д и н г — бавовно-збиральна машина.
- ⁵ Д ж а д і д и — учасники дрібнобуржуазного революційно-інтелігентського руху Бухари (джадідізм).
- ⁶ Г у з а — бавовна насіння місцевого значення багатьох районів Середньої Азії (екстенсивний ґатунок).

7 Дерев'яна шерсть — назва бавовни на мові деяких народів (по-німецькому також: ді баумволле).

8 Гулістан — буквально країна троянд. Так зветься книга поезій перського поета Сааді-Ширазького. Так зветься колгосп конкандських дехкан, що 1931 року виконав пляна бавовноздачи державі на 160 відсотків.

Т. М.

ЗМІСТ

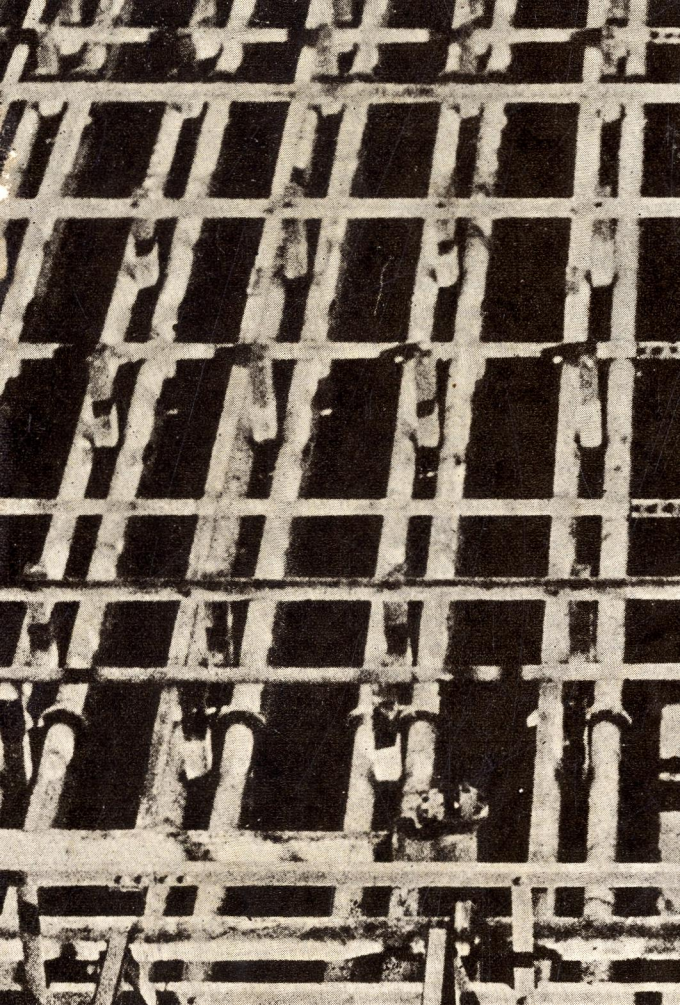
Посвята	9
Заспів	13
1. Фабрика світла	15
2. Пісня про вугілля	19
3. Прощання з Донбасом	22
4. Кубань	24
5. Дагестан	28
6. Пісня про колишнього амбала	
Буніят-заде	31
7. Каспійське море	35
8. Початок пустелі	38
9. Дорога на Схід	41
10. Бухара	46
11. Бавовна	51
12. Шлях до Сталінабаду	56
13. Листи із Сталінабаду	59
14. Крик азанчі	61
15. Москва	68
16. Харків	73
17. 1932. Епілог	76
Мій словник	78

Львівська Філія
Бібліотеки ім. РСР

Львівська
Державна
Обласна
Бібліотека

2,34 (1986)

3891

bj

y

85282

Meyers Inc. 1986